

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LA THỊ ĐẠI

CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA
Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN VĨ NHAI TỈNH THÁI NGUYÊN
(2001 - 2015)

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Thái Nguyên, năm 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LA THỊ ĐẠI

**CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA
Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN VĨ NHAI TỈNH THÁI NGUYÊN
(2001 - 2015)**

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.03.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Xuân Minh

Thái Nguyên, năm 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài Luận văn *Cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Võ Nhai tỉnh Thái Nguyên (2001-2015)* là kết quả nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của TS. Nguyễn Xuân Minh. Nội dung đề tài Luận văn có sử dụng tài liệu, thông tin được đăng tải trên các báo, tạp chí và một số cuốn sách (đã nêu ở phần *Tài liệu tham khảo*). Nếu sai tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Tôi xin cam đoan đề tài Luận văn *Cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Võ Nhai tỉnh Thái Nguyên (2001-2015)* đã được chỉnh sửa theo ý kiến của Hội đồng.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả Luận văn

La Thị Đại

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tác giả xin tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới Thầy giáo- TS Nguyễn Xuân Minh đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ tác giả trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành Luận văn này.

Tác giả xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo trong tổ Lịch sử Việt Nam Khoa Lịch sử Trường ĐHSP – Đại học Thái Nguyên, đã chỉ bảo tận tình, động viên, khích lệ tác giả trong suốt quá trình học tập và hoàn thành Luận văn.

Trong thời gian thực hiện Luận văn, tác giả đã nhận được sự nhiệt tình của Ủy ban Nhân dân tỉnh Thái Nguyên, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh Thái Nguyên, Huyện ủy, Ủy ban Nhân dân huyện Võ Nhai, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Thái Nguyên, Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Võ Nhai, Chi cục Văn thư - Lưu trữ tỉnh Thái Nguyên, Chi cục Thống kê huyện Võ Nhai,... cùng các ban ngành, đoàn thể trong huyện Võ Nhai, tỉnh Thái Nguyên đã cung cấp tư liệu để tác giả hoàn thành Luận văn. Tác giả xin chân thành cảm ơn những nhận xét, đánh giá của Hội đồng Khoa học bảo vệ Luận văn.

Cuối cùng, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tác giả trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả Luận văn

La Thị Đại

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
MỞ ĐẦU	1
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ HUYỆN VÕ NHAH TỈNH THÁI NGUYÊN	13
1.1. Vị trí địa lí, điều kiện tự nhiên và các nguồn tài nguyên thiên nhiên	13
1.1.1. Vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên.....	13
1.1.2. Các nguồn tài nguyên thiên nhiên	15
1.2. Đặc điểm kinh tế, xã hội huyện Võ Nhah	18
1.2.1. Đặc điểm kinh tế.....	18
1.2.2. Đặc điểm xã hội	20
Tiểu kết chương 1	30
Chương 2. QUÁ TRÌNH THỰC HIỆN CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN VÕ NHAH TỈNH THÁI NGUYÊN (2001-2015)	31
2.1. Chủ trương của Trung ương về cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư và sự vận dụng của địa phương	31
2.1.1. Khái niệm văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư.....	31
2.1.2. Chủ trương của Trung ương xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư	36
2.1.3. Sự vận dụng của địa phương	44
2.2. Quá trình thực hiện cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư huyện Võ Nhah (2001 - 2015).....	47

Chương 3. MỘT SỐ NHẬN XÉT VỀ CUỘC VẬN ĐỘNG XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA Ở KHU DÂN CƯ HUYỆN VĨ NHAI, TỈNH THÁI NGUYÊN (2001 - 2015)	64
3.1. Thành tựu.....	64
3.1.1. Nhận thức của các cấp ủy đảng, chính quyền, của cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân về cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư được nâng cao	64
3.1.2. Tinh thần đoàn kết, giúp nhau phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo, chung sức xây dựng nông thôn mới được tăng cường	66
3.1.3. Đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân các dân tộc ngày càng lành mạnh, phong phú	69
3.1.4. Sự nghiệp giáo dục, công tác chăm sóc sức khỏe nhân dân, công tác dân số - kế hoạch hóa gia đình được đẩy mạnh và thu nhiều kết quả.....	71
3.1.5. Môi trường cảnh quan từng bước được xây dựng sạch đẹp.....	74
3.1.6. Dân chủ từng bước được phát huy, ý thức chấp hành đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trong nhân dân được nâng cao; cơ sở chính trị được xây dựng vững mạnh	76
3.1.7. Truyền thống “Uống nước nhớ nguồn”, “Đền ơn đáp nghĩa” được phát huy .	78
3.2. Hạn chế và nguyên nhân của hạn chế.....	81
3.2.1. Hạn chế	81
3.2.2. Nguyên nhân của hạn chế.....	83
Tiểu kết chương 3	84
KẾT LUẬN	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO	90
PHỤ LỤC	98

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

BCĐ	Ban Chỉ đạo
BVHTT&DL	Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
CLB	Câu lạc bộ
LĐLĐ	Liên đoàn Lao động
QĐ	Quyết định
TDTT	Thể dục thể thao
UBND	Ủy ban Nhân dân
UBTVQH	Ủy ban Thường vụ Quốc hội

DANH MỤC CÁC BẢNG

Trang

Bảng 1.1: Tình hình phân bố đất đai huyện Võ Nhai.....	16
Bảng 1.2: Thống kê các tộc người ở huyện Võ Nhai – Thái Nguyên.....	21
Bảng 1.3. Kết quả thực hiện các mục tiêu của cuộc vận động <i>Toàn dân đoàn kết xây dựng cuộc sống mới ở khu dân cư</i> đến hết năm 1998	25
Bảng 2.1. Kết quả xếp loại <i>Gia đình văn hóa, Khu dân cư văn hóa</i> giai đoạn 2009 – 2015	55
Bảng 2.2. Tổng hợp số liệu cuộc vận động <i>Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư</i> từ năm 2009 đến năm 2015	56
Bảng 3.1: Số trường, giáo viên và học sinh phổ thông trên địa bàn huyện Võ Nhai (từ năm 2005 đến năm 2015)	72

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Văn hoá luôn là nhu cầu thiết yếu trong đời sống tinh thần của xã hội, là nền tảng tinh thần, mục tiêu phát triển kinh tế, thể hiện trình độ phát triển chung của một đất nước, một thời đại. Đời sống văn hoá là một bộ phận cấu thành của nền văn hóa dân tộc; có tác động tích cực đối với các lĩnh vực khác của đời sống. Văn hóa có chức năng xây dựng con người, bồi dưỡng nguồn nhân lực về trí tuệ, tâm hồn, tài năng, đạo đức, nhân cách, lối sống của cá nhân và cộng đồng. Do đó, văn hóa là động lực cho sự phát triển kinh tế, xã hội.

Nhận thức rõ về vai trò và tầm quan trọng của văn hoá, ngay từ thời kỳ vận động Cách mạng tháng Tám, Đảng ta đưa ra *Đề cương văn hóa Việt Nam* (năm 1943). Trong văn kiện này, Đảng ta xác định rõ: Văn hoá là một trong ba mặt trận (kinh tế, chính trị, văn hoá). Sau ngày Cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công, Đảng và Nhà nước ta rất chú trọng tới công tác vận động nhân dân xây dựng đời sống mới. Tại Hội nghị Văn hoá toàn quốc lần I (năm 1946), Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: *“Văn hoá phải soi đường cho quốc dân đi”*.

Với chức năng phối hợp hành động, nhằm phát huy sức mạnh đoàn kết của toàn dân, từng bước nâng cao chất lượng của cuộc sống của mọi người dân, tại Hội nghị lần thứ 2 (1995), Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (khóa IV) đã quyết định mở Cuộc vận động *Toàn dân đoàn kết xây dựng cuộc sống mới ở khu dân cư*; đồng thời ban hành Thông tư số 04-TT/MTTW ngày 3/5/1995 để hướng dẫn cuộc vận động. Sau 4 năm thực hiện, đến tháng 1/1999, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam ban hành Thông tư số 01-TT/MTTW hướng dẫn tiếp tục đẩy mạnh và nâng cao chất lượng *Cuộc vận động Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư*, bổ sung và cụ thể hóa nội dung cho cuộc vận động.

Tại Hội nghị lần thứ 5 (16/7/1998), Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII ra Nghị quyết về *Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến,*

đậm đà bản sắc dân tộc. Nghị quyết nêu rõ: “Văn hóa là một mặt trận; xây dựng và phát triển văn hóa là một sự nghiệp cách mạng lâu dài, đòi hỏi phải có ý chí cách mạng và sự kiên trì, thận trọng” [1, tr.58]. Vậy, xây dựng đời sống văn hóa là một nhiệm vụ không kém phần quan trọng; đó cũng là một sự nghiệp lâu dài, gian khổ, đòi hỏi phải có quyết tâm cao của toàn xã hội và của cá nhân từng con người.

Để thống nhất trong tổ chức thực hiện, ngày 12/6/2001, Chính phủ và Ban Thường trực Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam quyết định: Từ nay, trên địa bàn khu dân cư như: Thôn, ấp, bản, làng, sóc, xóm, cụm dân cư khu phố, thống nhất cuộc vận động *Toàn dân đoàn kết xây dựng cuộc sống mới ở khu dân cư* với phong trào *Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa* thành tên gọi mới là cuộc vận động *Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư*, do Ủy ban Mặt trận Tổ quốc xã, phường, thị trấn chủ trì.

Cuộc vận động xây dựng đời sống văn hoá ở khu dân cư trong cả nước nói chung, ở từng địa phương - trong đó có huyện Võ Nhai tỉnh Thái Nguyên nói riêng, đang là một trong những vấn đề được Đảng, Nhà nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam hết sức quan tâm. Đây là một chủ trương quan trọng, đúng đắn, mang ý nghĩa chiến lược đối với sự nghiệp văn hoá, giáo dục, kinh tế, chính trị của đất nước, tạo nên một lối sống mới, phù hợp với con người mới, đáp ứng yêu cầu đòi hỏi của đất nước trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội.

Nhận thức sâu sắc nội dung của cuộc vận động *Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư*, được sự chỉ đạo của UB MTTQ tỉnh Thái Nguyên, UB MTTQ huyện Võ Nhai đã ban hành các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn triển khai cuộc vận động trên toàn huyện.

Võ Nhai là huyện miền núi ở phía Đông Bắc của tỉnh Thái Nguyên, cách trung tâm thành phố 40 km về phía đông bắc. Nhân dân các dân tộc huyện Võ